

Uvod

Izvršajno razdoblje obuhvaća period od 12 godina u okviru kojih je došlo do nekoliko izmjena Zakona o pretvorbi društvenih poduzeća, donesen Zakon o privatizaciji, ukinuti Agencija za restrukturiranje i Fond za razvoj te osnovan Hrvatski fond za privatizaciju i usvojen Zakon o trgovačkim društvima. Isto tako, do sredine 1996. godine privatizira se samo društveni kapital, a nakon toga portfelj. Sve su to faktori koji su svakako utjecali na proces privatizacije, dinamiku njegova provođenja i rezultate. Zbog toga je prilikom razmatranja Izvješća neophodno voditi računa o sljedećim činjenicama:

a) da između Agencije za restrukturiranje te Fonda za razvoj s jedne strane i Hrvatskog fonda za privatizaciju s druge strane nikada nije došlo do službene primopredaje dokumentacije (elaborata dostavljenih od strane društava, podataka o portfelju, podataka o prodaji dionica i sklopljenim ugovorima), zbog čega ni danas nije moguće rekonstruirati dio dokumentacije, a što je rezultiralo znatnim brojem primjedbi od strane Državne revizije, i nemogućnošću dosljednog praćenja nastalih promjena,

b) da se, u smislu vrijednosti portfelja, podaci od 1991. do 2000. ne mogu uspoređivati s podacima nakon 2000. godine zbog činjenice da su se sva prethodna izvješća temeljila na portfelju Hrvatskog fonda za privatizaciju dok se izvješća nakon 2000. godine temelje na državnom portfelju u okviru kojeg je objedinjen portfelj kojeg su vlasnici HZMO, HZZO, Zavod za zapošljavanje, Hrvatske vode, HBOR, Hrvatske šume, Hrvatske željeznice, INA, Croatia osiguranje, Croatia airlines, Hrvatska uprava za ceste, Hrvatska elektroprivreda, Hrvatska pošta, HZZO, koji se u prethodnim razdobljima tretirao kao privatizirani portfelj. Isto tako, ni podaci o privatizaciji ne mogu se uspoređivati s onima od 1991. do 1999. iz razloga što se najprije privatizirao društveni kapital po Zakonu, dakle po inerciji, portfelj se privatizirao u paketima od po 100 dionica, i privatizacija se provodila i na druge načine, a ne samo prodajom (sanacije, besplatne dodjele itd.).

c) da se vrijednost portfelja osim zbog prodaje i prijenosa, negativnih rješenja i stečaja, značajno smanjila i zbog smanjenja kapitala do kojeg je došlo zbog usklađenja vrijednosti kapitala s kunkskom vrijednošću,

d) da se Izvješće temelji na izvješćima iz ranijih razdoblja u kojima se daje pregled ukupnog broja društava obuhvaćenih procesom na kraju svake godine uzimajući u obzir činjenicu da sva društvena poduzeća nisu istovremeno dobila potvrde/rješenja o pretvorbi kao i činjenicu da se među neprivatizirana vraćaju društva koja su možda u prethodnim razdobljima tretirana kao privatizirana što je rezultat raskida ugovora zbog neplaćanja, a to znači da se u svim izvješćima do 1996. godine portfelj iskazivao zajedno s društvenim kapitalom, što ne odražava realno promjene i aktivnost,

e) da se pod nazivom okončane pretvorbe i privatizacije podrazumijeva status društava koja su dobila potvrdu/rješenje o pretvorbi, u kojima su dionice ponuđene na otkup malim dioničarima i tržištu putem poziva na javnom natječaju, neovisno o tome jesu li u takvom postupku dionice prodane ili su poslužile za formiranje portfelja HFP ili HZMO.

f) da se paralelno s procesom privatizacije društvenog kapitala formira portfelj HFP i nekadašnjeg RFMIORH, prijenosom neprodanih dionica,

Sa stajališta onoga što se privatiziralo cjelokupni proces može se promatrati kroz tri faze;

- a) pretvorbu i privatizaciju društvenog kapitala;
- b) privatizaciju portfelja HFP i
- c) privatizaciju državnog portfelja.

Naime, od početka pretvorbe pratilo se privatizaciju društvenog kapitala, a tek u manjoj mjeri privatizaciju portfelja koja se od 1993 godine sve do 1996. godine provodila uglavnom na burzi i to u paketima po 100 dionica, dok se postupak javnog prikupljanja ponuda primjenjivao prilikom privatizacije društvenog kapitala prije formiranja portfelja. Od početka 1995 godine javnim prikupljanjem ponuda privatizira se i portfelj na temelju prispjelih pisama nemjere. Nakon 1996, kada su uslijedili i prvi raskidi ugovora s malim dioničarima, intenzivira se privatizacija prijenosima bez naknade i prodajom javnim natječajima.

Početak 2000. godine dolazi do objedinjavanja portfelja svih državnih imatelja dionica pa se u portfelju ponovno iskazuju dionice koje su u prethodnom razdoblju tretirane kao privatizirani portfelj što može dovesti do određenih nekonzistentnosti u prikazima.

Sa stajališta ocjene cjelokupnog procesa, radi sagledavanja svih relevantnih pokazatelja, ovo će se Izvješće, pored privatizacije društvenog kapitala i portfelja posebno baviti i tzv malim dioničarstvom kao i financijskim efektima procesa.

1. PRETVORBA I PRIVATIZACIJA DRUŠTVENOG KAPITALA

1.1 Broj poduzeća obuhvaćen procesom

Od oko 3000 nekadašnjih društvenih poduzeća koja su trebala biti obuhvaćena procesom pretvorbe i privatizacije, 2900 poduzeća predalo je zahtjeve za autonomnu pretvorbu, dok su ostala pretvorena na način da su postala dionička društva prijenosom svih dionica, po knjigovodstvenoj vrijednosti, Hrvatskom fondu za privatizaciju. Sva poduzeća koja su predala zahtjev za autonomnu pretvorbu sama su izabrala model pretvorbe u dioničko društvo, a Agencija ili kasnije Fond, izdavali su potvrdu/suglasnost na predloženi model.

Agencija za restrukturiranje, Fond za razvoj i Hrvatski fond za privatizaciju proveli su postupak pretvorbe i privatizacije do formiranja dioničkih društava u 2961 nekadašnjih društvenih poduzeća od čega se na poduzeća komunalnih djelatnosti u kojem je udio kapitala na kojem se obavljaju druge gospodarske djelatnosti u ukupnom kapitalu poduzeća veći od 50% , odnosilo 45, dok je ostatak završio u stečaju prije pretvorbe i privatizacije.

Najveći broj suglasnosti na namjeravanu pretvorbu, 60%, dali su Agencija za restrukturiranje i Fond za razvoj od 1991 do 1993. godine, a zatim i HFP tijekom 1994. godine, što znači da je i najveći broj društava privatiziran tijekom tog razdoblja, ali se radi o velikom broju malih društava kupljenih na otplatu.

1.2 Model pretvorbe

Postupak pretvorbe reguliran je Zakonom o pretvorbi društvenih poduzeća (NN broj 19/91, 84/92, 70/93, i 2/94) koji se primjenjivao na sva nekadašnja društvena poduzeća osim banaka i drugih financijskih organizacija, organizacija za osiguranje, te drugih pravnih osoba osnovanih temeljem posebnih propisa, kao i poduzeća na nekad okupiranom području.

U prvoj fazi pretvorbe, do veljače 1993.. godine, kao kupci poduzeća u pretvorbi mogle su sudjelovati sve domaće i strane pravne i fizičke osobe, s tim da su prednost pri kupnji cijelog poduzeća imali zaposleni i ranije zaposleni radnici. Zaposleni i ranije zaposleni mogli su steći dionice uz osnovni popust od 20% i dodatni popust od 1% za svaku godinu radnog staža. Zaposleni u državnim ustanovama i poduzećima koja ne podliježu pretvorbi

mogli su steći dionice pod istim uvjetima kao i zaposleni. Vlasnici društava mogle su postati i osobe koje bez prava na popust kupe cijelo društvo ili njegov idealni dio, te ulagači koji su svoja prava pretvorili u vlasnički udio ili koji ulažu u društvo. Dio vlasništva rezerviran je za nekadašnje vlasnike imovine koja im je oduzeta nakon 15. svibnja 1945. godine.

Ovakav je model privatizacije s vremenom pokazao svoje nedostatke, prvenstveno u smislu ograničavanja stranih investitora u sudjelovanju u procesu, ali i u smislu netransparentne prodaje od strane malih dioničara koji su koristili popuste stečene zakonom, a zatim tako stečene dionice prodavali trećima, pa je u veljači 1993. godine došlo do izmjene Zakona o pretvorbi. Izmjene su provedene na način da je prioritarno pravo kupnje poduzeća od strane zaposlenih i ranije zaposlenih, zaposlenih u javnim službama i punoljetnih građana Republike Hrvatske, ograničeno na najviše 50 posto vrijednosti društvenog kapitala, dok se drugih 50 posto i neprodani dio prvih 50 posto prodaje u cijelosti putem Hrvatskog fonda za privatizaciju, javnim prikupljanjem ponuda domaćim fizičkim te domaćim i stranim pravnim osobama.

Dionice s popustom mogle su se kupovati najprije na otplatu u periodu od 5 godina, a kasnije je Zakonom o privatizaciji taj rok produžen na 20 godina. Za dio vrijednosti poduzeća za koji nije stečeno vlasništvo u "prvom krugu" privatizacije (do konstituiranja dioničkog društva), formirani su portfelji državnih fondova. Hrvatskom fondu za privatizaciju priznato je vlasništvo 2/3 dionica/udjela te je tako stvoren portfelj Hrvatskog fonda za privatizaciju, dok je 1/3 prenijeta RFMIORH i RFMIOP.

Svim kupcima koji su uplaćivali dionice kupljene s popustom u obrocima, nakon otplaćenih 5% ugovorene cijene, jednokratno su prenesene dionice temeljem odobrenog popusta. Postupku prodaje prethodio je postupak utvrđivanja vrijednosti društvenog kapitala (aktiva - obveze) po statičkoj metodi, kao početne vrijednosti temeljem koje su emitirane dionice/udjeli koji su izloženi prodaji.

1.3. Pretvoreni društveni kapital po godinama

U 1991. godini zahtjev za autonomnu pretvorbu dala su 33 poduzeća, a postupak je u cijelosti proveden u njih 25. Procijenjena vrijednost društvenog kapitala navedenih poduzeća iznosila je 36.578.707 DEM. S malim dioničarima sklopljeno je 513 ugovora na dionice vrijednosti 7.154.547 DEM

U 1992. godine potvrde, odnosno rješenja o pretvobi primilo je 1.324 poduzeća, Procijenjena vrijednost društvenog kapitala ovih društava je 9.894.287.561 DEM. Sklopljeni su ugovori s 261.227 dioničara i ugovoren iznos od 3.418.158.917 DEM

U 1993. godini izdano je 1.046 rješenja/potvrde o pretvorbi, od čega je 115 izdano nakon izmjene Zakona. Procijenjena vrijednost društvenog kapitala iznosila je 9.415.651.398 DEM. S malim dioničarima sklopljeno je 270.678 ugovora s popustom i prodan društveni kapital u vrijednosti od 4.496.607.006 DEM

U 1994. godini izdano je 275 rješenja/potvrde o pretvorbi, od čega je Procijenjena vrijednost društvenog kapitala iznosila je 3.191.429.577 DEM. S malim dioničarima sklopljeno je 99.761 ugovor s popustom i prodan društveni kapital u vrijednosti od 2.335.986.550 DEM

U 1995. godini izdano je 84 rješenja/potvrde o pretvorbi. Procijenjena vrijednost društvenog kapitala iznosila je 427.358.860 DEM. S malim dioničarima sklopljeno je 10.216 ugovora s popustom i prodan društveni kapital u vrijednosti od 362.829.842 DEM .

U 1996. godini izdano je 51 rješenja/potvrde o pretvorbi. Procijenjena vrijednost društvenog kapitala iznosila je 786.790.476 DEM. S malim dioničarima sklopljeno je 14.797 ugovor s popustom i prodan društveni kapital u vrijednosti od 284.331.249 DEM

U 1997. godini izdano je 82 rješenja/potvrde o pretvorbi. Procijenjena vrijednost društvenog kapitala iznosila je 331.994.787 DEM. S malim dioničarima sklopljeno je 3.497 ugovor s popustom i prodan društveni kapital u vrijednosti od 165.916.806 DEM

U 1998. godini izdano je 47 rješenja/potvrde o pretvorbi. Procijenjena vrijednost društvenog kapitala iznosila je 1.505.460.103 DEM. S malim dioničarima sklopljeno je 8.458 ugovora s popustom i prodan društveni kapital u vrijednosti od 112.309.202 DEM

U 1999. godini izdano je 11 rješenja/potvrde o pretvorbi. Procijenjena vrijednost društvenog kapitala iznosila je 31.003.364 DEM. S malim dioničarima sklopljeno je 980 ugovora s popustom i prodan društveni kapital u vrijednosti od 17.003.857 DEM

U **2000.** godini izdano je 3 rješenja/potvrde o pretvorbi. Procijenjena vrijednost društvenog kapitala iznosila je 13.602.592 DEM. S malim dioničarima sklopljeno je 1.441 ugovor s popustom i prodan društveni kapital u vrijednosti od 17.329.998 DEM

U **2001.** godini izdano je 6 rješenja/potvrde o pretvorbi. Procijenjena vrijednost društvenog kapitala iznosila je 296.857.632 DEM. S malim dioničarima sklopljeno je 6.192 ugovora s popustom i prodan društveni kapital u vrijednosti od 178.330.311 DEM

U **2002.** godini izdano je 1 rješenja/potvrde o pretvorbi i 5 rješenja o privatizaciji. Procijenjena vrijednost društvenog kapitala iznosila je 37.288.000 KN. S malim dioničarima sklopljeno je 3.694 ugovora s popustom i prodan društveni kapital u vrijednosti od 64.599.420 DEM

U **2003.** godini izdano je 1 rješenja/potvrde o prprivatizaciji. Procijenjena vrijednost društvenog kapitala iznosila je 46.700 KN. S malim dioničarima sklopljeno je 980 ugovora s popustom i prodan društveni kapital u vrijednosti od 17.003.857 DEM

2. PRIVATIZACIJA PORTFELJA HFP

Hrvatski fond za privatizaciju započeo je postupak privatizacije od polovine 1993 godine.

Do sredine **1994.** godine, od **2.519** nekadašnjih društvenih poduzeća u cijelosti je privatizirano 1190 društava, u manjinskom vlasništvu fondova ostalo je 938 društava, a u većinskom vlasništvu fondova 391 društvo.

Do konca **1995.** godine proces pretvorbe je okončan u **2538** društava. U cijelosti je privatiziran društveni kapital u 1181 društvu, u manjinskom vlasništvu fondova ostao je društveni kapital u 1012, a u većinskom vlasništvu fondova društveni kapital u 345 društava.

Do konca **1996.** godine postupak pretvorbe i privatizacije završen je u 2548 društava. Bez učešća HFP u kapitalu ostalo je 1128 društava, s manjinskim udjelom HFP u 1317 društava, a s većinskim udjelom HFP u 103 društva. Privatizaciju u 1996 godini obilježio je postupak masovne (kuponske) privatizacije, te različitih transfera iz i u portfelj. To je razdoblje u

kojem su znatno usporene aktivnosti prodaje zbog pripreme portfelja za masovnu privatizaciju u smislu usklađenja vrijednosti kapitala (smanjenja za gubitke i zbog usklađenja s kunskom vrijednošću), te u kojem se uočava trend prodaje dionica po bitno nižoj cijeni od procijenjene. Sukladno Zakonu o pretvorbi društvenih poduzeća počela je dodjela dionica invalidima domovinskog rata i obiteljima poginulih branitelja, te je od 30.819 zahtjeva, riješeno 26.777 i dodijeljene dionice u iznosu od 593,1 mln kuna. Isto tako, temeljem odredbi Zakona o Hrvatskom domovinskom fondu osigurane su dionice u vrijednosti od 29,1 mln kuna za osnivački ulog ovog fonda. Nadalje, u tom se razdoblju dio kapitalnih izdataka počeo podmirivati dionicama iz portfelja Fonda (217,7 mil. DEM) kao i dio tražbina banaka za što je, uz konsolidaciju njihova portfelja utrošeno dionica u vrijednosti od cca 340 mil DEM. Zbog početka primjene Zakona o trgovačkim društvima na uskladama se gubi gotovo 2 milijarde DEM portfelja, tako da je društveni kapital i portfelj nakon pretvorbe završene u 2548 društava u 1996. godine iznosi 20.979.866 DEM. To je ujedno i razdoblje u kojem dolazi do prvih raskida ugovora s dioničarima koji ne plaćaju.

Do konca **1997.** godine Hrvatski fond za privatizaciju je izdao **2758** suglasnosti na namjeravanu pretvorbu, od čega je postupak završio u 2553 društva. Od 142 društva na ratom stradalom području, uvjete za pretvorbu i privatizaciju imalo je 108 društava i ona su mahom bila uključena u tzv nulti krug kuponske privatizacije. Udio malih dioničara koji su kupili i ugovorili dionice s popustom u iznosu od 9.457.205.306 DEM u društvenom kapitalu je 45,63%. Na MIO fondove preneseno je 16,1% ukupnog društvenog kapitala, a u portfelj HFP 32,2%. Od **2553** društva sa statusom okončane pretvorbe, 1.117 društava je u cijelosti privatizirano, u 1168 društava HFP je zadržao manjinski udio, a u 268 društava je HFP bio većinski vlasnik

Na početku **1998** godine u portfelju je bilo 2650 društava od čega je potpuno privatizirano 1.086, s većinskim vlasništvom Fonda u 70 društava i manjinskim vlasništvom Fonda u 1201 društvu. Ovo je i godina u kojoj počinje dodjela dionica na temelju provedenog postupka kuponske privatizacije. Naime i u ovoj godini dionicama iz portfelja Hrvatskog fonda za privatizaciju, prijenosima bez naknade pokušavalo se riješiti brojne teškoće, uglavnom nastale u okviru održavanja na životu neracionalnih gospodarskih sustava, ili kao posljedica ratne agresije. U tom kontekstu dionice iz portfelja Fonda korištene su za naknadu stradalnicima Domovinskog rata ; za pomoć u financiranju obnove ratom porušenih područja; za smanjenje javnog duga; za financijsku konsolidaciju društava s problemima u poslovanju; za pomoć prognanicima, povratnicima i braniteljima.

Bez kuponske privatizacije, u navedene svrhe, bez naknade je prenesen portfelj vrijedan 12,5 milijardi kuna.

Najznačajniji transferi dionica bez naknade, u ovoj fazi privatizacije provedeni su temeljem odredbi Zakona o privatizaciji koji je omogućio kuponsku privatizaciju. Važno je naglasiti da kuponska privatizacija u Hrvatskoj, za razliku od masovne podjele kupona u drugim tranzicijskim zemljama ima posebne značajke. Za razliku od drugih tranzicijskih zemalja, u kojima su vaučeri podijeljeni svim punoljetnim građanima, kuponska privatizacija u Hrvatskoj obuhvatila je svega 5% ukupnoga stanovništva i to onog koje je neposredno pogođeno ratnom agresijom i kojem je zbog toga bio onemogućen upis dionica u prvom valu privatizacije. Druga faza privatizacije trebala je rezultirati privatizacijom preostalog portfelja.

Regulatorni okvir ovih procesa predstavljao je Zakon o privatizaciji iz 1996. godine, te Zakon o privatizacijskim investicijskim fondovima iz listopada 1997. godine.

U kuponskoj privatizaciji sudjelovalo je 226.172 građana, i to 13.853 samostalnih pojedinaca i 212.319 pojedinaca koji su svoje kupone prenijeli u 7 investicijskih fondova. Za potrebe ovog procesa imateljima kupona stavljene su na raspolaganje dionice 471 dioničkog društva, odnosno portfelj vrijedan 12,3 milijarde kuna.

Kuponi nisu bili vrijednosnice, a mogli su se koristiti prilikom nadmetanja za samo jedno društvo (nisu bili djeljivi). Sam proces sastojao se od četiri kruga dražbi kojima je prethodio tzv. nulti krug kuponske privatizacije koji je uključivao 56 manjih društava sa sjedištem na nekad okupiranom području, čija je vrijednost predstavljala samo 2% vrijednosti društava uključenih u postupak kuponske privatizacije. Bez obzira što se neformalno govori o dražbovanju, treba naglasiti da se u ovom postupku nije radilo o dražbi ili aukciji, već o sustavu bookbuildinga kojim se dobiva informacija o cijeni. Ukoliko se cijena razlikuje od unaprijed dogovorene granice, dionica te tvrtke odlazi u drugi krug, a sudionici koji su dali nalog imali su neutrošene bodove.

U prvome krugu raspoređeno je 116 dioničkih društava u vrijednosti od 865 milijuna DEM za koja je utrošeno 342 milijuna bodova što znači da je prosječna alokacijska cijena u prvom krugu bila 79% od isključne. U drugom krugu dražbovana su 68 društava u vrijednosti 847 milijuna DEM za koja je utrošeno 578 milijuna bodova. U trećem krugu preostala su 287 društava vrijednih 7 milijarde kuna za koje je utrošeno 751 milijun bodova.

Postupak prijenosa dionica trajao je znatno dulje od planiranog pa dio društava uključenih u postupak kuponske privatizacije, uglavnom društva koja su i prije poslovala otežano, odlazi u stečaj neposredno prije ili odmah nakon

prijenosa dionica sudionicima kuponske pa je Hrvatski fond za privatizaciju tijekom 1999. započeo postupak dodjele zamjenskih dionica sudionicima kuponske u postupku koji nije bio transparentan i koji nije sve sudionike kuponske stavljao u jednaki položaj. S tim u vezi vode se sudski postupci u kojima HFP pokušava vratiti u portfelj dodijeljene zamjenske dionice.

Nakon provedenog postupka kuponske privatizacije u portfelju su ostale dionice brodogradilišta, agrokombinata i velikih industrijskih kompleksa kao što je Željezara Sisak, čija je nominalna vrijednost bila 3,8 milijardi kuna. Do kraja ove privatizacijske faze, međutim, portfelj se počeo postupno povećavati, prvenstveno zbog raskida ugovora s malim dioničarima, uglavnom zbog neurednog plaćanja.

I u prvoj i u drugoj fazi privatizacije portfelj je izlagan tržištu. Tako su javnim prikupljanjem ponuda, do konca 1999. godine prodane dionice 375 dioničkih društava u okviru čega je za dionice nominalne vrijednosti 3,3 milijarde kuna ugovorena cijena od 3,2 milijarde kuna. Ovaj je omjer bitno poboljšán prodajom dionica Plive.

Na burzi su prodane dionice 314 dioničkih društava nominalne vrijednosti 1,9 milijardi kuna.

3. PRIVATIZACIJA DRŽAVNOG PORTFELJA

Početakom 2000. godine u portfelju je bilo 1850 društava. Taj je portfelj nastao je vraćanjem dionica u portfelj, nakon što su uslijedili raskidi ugovora s takozvanim malim dioničarima, ali i svima drugima koji nisu izvršavali svoje ugovorne obveze. Državni portfelj je disperziran među različitim imateljima. Radi efikasnijeg upravljanja, svi državni imatelji dionica, posebnim ugovorom povjerali su svoje dionice na upravljanje Hrvatskom fondu za privatizaciju. Tako se u portfelju, pored društava koja su nastala u postupku transformacije nekadašnjih društvenih poduzeća našlo i pedesetak društava među kojima i nekoliko banaka koja se privatiziraju po posebnim modelima. Objedinjavanjem portfelja portfelj se povećao za daljnjih 420 društava.

Radi veće transparentnosti privatizacije, napravljen je Plan i program privatizacije u okviru kojeg je definiran model privatizacije za svako pojedino društvo. Ovaj Plan prihvatila je Vlada Republike Hrvatske. S obzirom na postotak državnog portfelja za najveći broj društava iz portfelja (745) u kojima državni portfelj ne prelazi 25% vrijednosti temeljnog kapitala, predviđena je privatizacija modelom prodaje na burzi, za gotovinu i prava. Naime, sukladno odredbama Zakona o ispunjenju državnog proračuna,

dionicama iz portfelja Fonda podmiruje se dio kapitalnih izdataka za potrebe Ministarstva obnove, Ministarstva pravosuđa, uprave i lokalne uprave, Hrvatskih voda, Hrvatske uprave za ceste. Izvođačima radova Ministarstvo financija dodjeljuje prava kojima se mogu licitirati dionice na burzi.

Dionice društava u kojima državni portfelj prelazi 25% vrijednosti temeljnog kapitala prodaju se uglavnom postupkom javnog prikupljanja ponuda. Ovaj model privatizacije najprihvatljiviji je za društva u kojima uvjeti natječaja nisu jednoobrazni, već se prilagođavaju stanju i potrebama društva čije se dionice prodaju.

U 2000. godini u portfelju se nalazi 1850 društava od čega 307 društava u kojima državni portfelj raspolaže s većinskim udjelom, te 1.543 društva u kojima državni portfelj raspolaže s manjinskim udjelom. U istoj godini javnim prikupljanjem ponuda prodano je 9 društava nominalne vrijednosti 178.333.050 kuna. Na Zagrebačkoj burzi za gotovinu prodana su 33 dionička paketa nominalne vrijednosti 1.762.052 kune. Na Varaždinskoj burzi prodano je 68 dioničkih paketa prodana su 33 dionička paketa.

S danom 31. 12. 2001. u portfelju Fonda nalazilo se 1203 dionička društva od čega 802 u kojima je državni portfelj manji od 25% vrijednosti društvenog kapitala, 228 društava u kojima je državni portfelj između 25 i 50% vrijednosti temeljnog kapitala, te 173 društva u kojima je državni portfelj iznad 50% vrijednosti temeljnog kapitala. Nominalna vrijednost državnog portfelja u to je vrijeme iznosila 24,4 milijardi kuna. Primjenom različitih modela privatizirano je 877 dioničkih paketa što nužno ne znači da je za isti broj smanjen i broj društava u portfelju. Naime, dionice jednog društva mogu se privatizirati po nekoliko modela (besplatna dodjela, bivši vlasnici itd.)

Unatoč, pretpostavci da će uvođenjem različitih modela olakšanja za otplatu dionica za zaposlene i ranije zaposlene, doći do drastičnog smanjenja broja društava u portfelju, zbog stalnih raskida ugovora zbog neplaćanja broj društava u portfelju se, unatoč solidnoj prodaji na burzi, ipak povećava.

Javnim prikupljanjem ponuda prodano je 17 društava nominalne vrijednosti 779.875.120 kuna. Na Zagrebačkoj burzi za gotovinu prodana su 347 dionička paketa nominalne vrijednosti 689.155.477 kune. Na Varaždinskoj burzi prodano je 205 dioničkih paketa prodana nominalne vrijednosti 1.287.427.065 kuna.

U 2002. godini u portfelju se nalazi 1056 društava od čega 745 društava u kojima je vrijednost državnog portfelja od 0-24,99% vrijednosti

temelnog kapitala (vrijednost državnog portfelja 2.459.804.245 kn), 164 društva u kojima je vrijednost državnog portfelja od 25-49,99% vrijednosti temeljnog kapitala (vrijednost državnog portfelja 3.281.343.814 kn), 147 društava u kojima je vrijednost državnog portfelja od 50-100% vrijednosti temeljnog kapitala (vrijednost državnog portfelja 16.716.141.062 kn).

Javnim prikupljanjem ponuda prodano je 5 društava nominalne vrijednosti 139.237.100 kuna. Na Zagrebačkoj burzi za gotovinu prodana su 71 dionička paketa nominalne vrijednosti 166.940.266 kune. Na Varaždinskoj burzi prodano je 290 dioničkih paketa nominalne vrijednosti 709.118.087 kuna.

U 2002 godini privatizira se portfelj koji predstavlja svojevrsni "ostatak ostataka" jer se radi o dionicama stečenim u postupcima raskida ugovora zbog neplaćanja ili dionicama društava koja su prije privatizacije morala proći postupak financijske konsolidacije i restrukturiranja jer zbog nagomilanih problema i veličine nisu dosad bila pogodna za privatizaciju, niti su investitori iskazivali interes za njih.

U 2003 godini u portfelju se nalazi 1132 društva od čega je u 165 vrijednost kojom raspolaže državni portfelj veća od 50% vrijednosti temeljnog kapitala, a u 967 ta je vrijednost manja od 50%.

Javnim prikupljanjem ponuda prodana su 4 društva nominalne vrijednosti 171.273.100 kuna. Na Zagrebačkoj burzi za gotovinu prodano je 18 dioničkih paketa nominalne vrijednosti 206.030.341 kune. Na Varaždinskoj burzi prodano je 267 dioničkih paketa nominalne vrijednosti 405.480.260 kuna.

U samoj tehnologiji prodaje, radi stanja društava koja se privatiziraju, bitno je izmijenjen pristup u izboru investitora u postupku prodaje javnim prikupljanjem ponuda, na način da se naglasak pri izboru najboljeg ponuditelja stavlja na ulaganja koja kupac nudi odnosno njegova spremnost da za svoj plan ulaganja ponudi odgovarajuća kvalitetna jamstva, kao i jamstva za eventualno podmirenje obveza prema vjerovnicima. S obzirom da se stanje u svakom društvu čije se dionice prodaju javnim prikupljanjem ponuda razlikuje, ni princip valorizacije ne može se unificirati, već zavisi o specifičnom položaju svakog pojedinog društva.

4. UGOVORI S MALIM DIONIČARIMA

U procesu pretvorbe i privatizacije prodajom dionica s popustom i bez popusta ugovoren je otkup dionica u vrijednosti od 11.460.557.705 DEM i sklopljeno ukupno 681.454 ugovora.

Tablica 1. Broj sklopljenih ugovora o prodaji dionica po godinama

Redni broj.	GODINA	UGOVORI O PRODAJI DIONICA	
		BROJ SKLOPLJENIH UGOVORA	UGOVORENA NOMINALNA VRIJEDNOST DIONICA U DEM
1	1991	513	7.154.547
2	1992	261.227	3.418.158.917
3	1993	270.678	4.496.607.006
4	1994	99.761	2.335.986.550
5	1995	10.216	362.829.842
6	1996	14.797	284.331.249
7	1997	3.497	165.916.806
8	1998	8.458	112.309.202
9	1999	980	17.003.857
10	2000	1.441	17.329.998
11	2001	6.192	178.330.311
12	2002	3.694	64.599.420
13	2003	646	52.596.28
UKUPNO		682.100	11.513.153.953

Od početka procesa pretvorbe, temeljem Zakona o pretvorbi društvenih poduzeća i kasnije Zakona o privatizaciji, dionice s popustom na rok otplate od 5 godina kupilo je 579.911 dioničara. Zahtjev za produljenjem otplate dionica, Hrvatskom fondu za privatizaciju uputilo je 224.123 dioničara dok je 90.217 ugovora preneseno od strane "malih dioničara" na druge stjecatelje čime ti ugovori gube status ugovora s malim dioničarima i svih prava koja iz toga proizlaze.

U istom je razdoblju raskinuto 216.816 originalnih ugovora s malim dioničarima i 163.865 ugovora s dioničarima koji su potpisali anekse o produljenju roka otplate na 20 godina, kao i 348 ugovora od 1011 sklopljenih sa stjecateljima kojima je dionice prenijelo 34.000 originalnih dioničara.

Tablica 2. Broj raskinutih ugovora o prodaji dionica po godinama

Redni broj.	GODINA	RASKINUTI UGOVORI		
		BROJ RASKONUTIH UGOVORA	OTPLAĆENA NOMINALNA VRIJEDNOST DIONICA U DEM	PRENESENA NOMINALNA VRIJEDNOST DIONICA U PORTFELJ HFP-a U DEM
1	1991	-	-	-
2	1992	-	-	-
3	1993	105	3.283.100	2.462.200
4	1994	501	3.733.488	71.310.125
5	1995	3.836	17.057.028	82.703.964
6	1996	9.251	53.616.477	157.597.093
7	1997	24.878	147.276.396	279.802.762
8	1998	77.526	404.708.401	724.412.228
9	1999	250.332	1.550.130.864	2.206.984.885
10	2000	13.721	119.397.217	227.729.876
11	2001	3.776	30.125.223	47.833.674
12	2002	37.578	270.003.332	227.746.011
13	2003	10.615	70.781.968	52.799.059
UKUPNO		432.119	2.670.113.494	4.081.381.877

5. DIREKTNI FINANCIJSKI EFEKTI PRIVATIZACIJE

Plaćanje dionica provodilo se uplatama na žiro-račun (kunski i devizni), uplatama obveznicama za obnovu i prijenosom deviznog depozita, tzv starom deviznom štednjom.

Obveznicama za obnovu plaćale su se dionice na način da se obveznicama izvršila uplata dionica čime su obveznice amortizirane, tj. prestala je obveza države za njihovu otplatu. Do donošenja Zakona o privatizaciju obveznicama su plaćane dionice s popustom i bez popusta, a nakon donošenja Zakona obveznicama su plaćane dionice bez popusta samo kada je to ugovorom određeno.

Tablica 3. Uplate po sklopljenim ugovorima o prodaji dionica

Redni broj.	GODINA	UPLATE u 000 kn				
		GOTOVINA U DOMAĆOJ VALUTI	GOTOVINA U KONVERTIBILNOJ VALUTI	UPLATA U OBVEZNICAMA ZA OBNOVU	UPLATA U "STAROJ ŠTEDNJI"	UKUPNO
1	1991	-	-	-	-	-
2	1992	21.802	-	18.581	-	40.383
3	1993	103.430	152.776	68.144	773.736	1.098.086
4	1994	294.207	189.865	169.195	2.759.241	3.412.508
5	1995	252.786	152.720	5.169	952.550	1.363.225
6	1996	213.283	535.404	187	965.300	1.714.174
7	1997	246.420	61.572	5.382	542.381	855.755
8	1998	380.324	124.943	601	202.680	708.548
9	1999	188.927	3.704	-	90.562	283.193
10	2000	141.612	1.581	-	63.101	206.294
11	2001	196.230	5.415	-	58.211	259.856
12	2002	83.635	1.974	-	44.854	130.463
13	2003	69.158	1.175	-	24.478	94.811
UKUPNO		2.191.814	1.231.129	267.259	6.477.094	10.167.296

Kada je riječ o plaćanju "starom deviznom štednjom" , prijenosom javnog duga obavljala se transakcija zamjene dionica za obveznice javnog duga, čime su one s datumom prijenosa amortizirane te prestaje obveza obveza države za njihovom otplatom i plaćanje kamata.

Treba naglasiti da iznosi koji odgovaraju sklopljenim ugovorima ne korespondiraju nominalnoj vrijednosti prodanog broja dionica jer je prilikom sklapanja ugovora ugovoreno i nekoliko desetaka različitih varijanti popusta.

Od nekadašnjih 86.444.747.205 milijardi portfelja u državnom portfelju danas se nalaze dionice nominalne vrijednosti 22.886.978.564 kn ili 26,48% inicijalnog portfelja.

ZAMJENIK PREDSJEDNIKA

Krešimir Starčević